

NAČRT DRŽAVNIH AKCIJ JSKD ZA SEZONO 2009/2010

V prispevku navajamo kraje in datume prireditvev in izobraževanj, ki jih centralna služba JSKD načrtuje za sezono 2009/2010. Podatki so okvirni; dopuščamo možnost, da bodo zaradi nepredvidljivih okoliščin spremenjeni.

Tokrat v predstavitvi akcij JSKD namenjamo nekoliko več pozornosti prireditvam. Zapisane so smernice, za katere verjamemo, da vam bodo v pomoč pri pripravi programov, ki jih želite predstaviti na srečanjih.

PRIREDITVE

PEVCI NAM POJEJO, GODCI PA GODEJO 2009

Laško, 21. november 2009

Kot ugotavljajo strokovni spremljevalci srečanj pevskih in godčevskih skupin, je pevskih skupin, ki bi bile neposredno povezane z glasbenim izročilom in bi njihovo izvajanje lahko označili kot zgledno, vedno manj, predvsem pa se ob bok njim težko postavljajo poustvarjalne skupine. Ker je skupine, ki se ustanovljajo na novo, in skupine, ki že delujejo, a njihovi člani niso bili tesneje povezani z ljudskim petjem, težko primerjati s pevci, ki imajo povsem drugačno tradicijo, smo se odločili, da državna srečanja pripravljamo bienalno, in sicer se eno leto predstavljajo poustvarjalci, drugo leto pa skupine, ki so še primarno povezane z ljudskim petjem. Na območnih srečanjih se bodo tudi v naslednji sezoni tako kot do zdaj predstavljale vse skupine (in posamezniki), ki se ukvarjajo z ljudskim petjem in godčevstvom. V letu 2009 bodo imeli strokovni spremljevalci srečanj nalogo, da bodo za regijsko srečanje pripravili program, ki ga bodo najmanj tretjino predstavljali poustvarjalci ljudskega petja in godčevstva, na državnem srečanju pa se bodo predstavili zgolj oni. V letu 2010 bodo posebne pozornosti deležni neposredni nosilci izročila.

V okviru srečanj pevskih in godčevskih skupin nastopajoče spodbujamo, da izbirajo primerno gradivo in da ga spodaj zapisanim načelom ustrezno poustvarjajo na odru.

1. Ustreznost izbora programa

- Spodbujamo izvajanje pesmi in godčevskih viž starejšega nastanka, a odobravamo tudi izvajanje mlajših pesmi/viž, če jim lahko pripišemo ljudskost.
- Spodbujamo iskanje glasbenega izročila v domačem okolju.
- Spodbujamo ohranjanje posebnosti moškega, ženskega in "mešanega" petja; poustvarjalcev izročila ne silimo v

popolno posnemanje starejših zgledov.

- Pri poustvarjalcih izročila spodbujamo iskanje novih možnosti za kakovostno predstavljeno glasbeno izročilo, ki pa naj ne izvira le iz želje po všečnosti občinstvu.

2. Način petja, igranja

- Spodbujamo približevanje starim zgledom. Odklanjamo petje ob spremljavi godca/-ev. Odklanjamo "mačjo muziko", razen če gre za vključevanje redkih in zanimivih ljudskih glasbil.
- Spodbujamo ohranjanje posebnosti, ki veljajo za posamezna območja.
- Spodbujamo druge načine večglasja (posebnosti dvoglasja – kjer je bilo to običajno; petje na tretko, četrto ...).
- Spodbujamo odmik od vplivov sodobne glasbe (narodno-zabavne, džez ...).

3. Odrski nastop

- Odklanjamo dajanje intonacije, dirigiranje, petje z branjem besedil. Odklanjamo gestikulacijo.
- Pri poustvarjalcih dopuščamo svobodnejšo interpretacijo.
- Spodbujamo oblačenje v današnje praznje obleke.
- Ne spodbujamo uniformnega oblačenja.
- Odklanjamo kostumiranje v "kvazikmečka oblačila" (oblike dindlnov, rožastih kril in predpasnikov ...). Če skupine (zlasti poustvarjalne) želijo predstavljati oblačenje v preteklosti, potem naj bo to povsem dosledno (vključno s pokrivali in obuvali).

RINGARAJA 2010

Rogaška Slatina, 29. 5. 2010

Otroške folklorne skupine, ki delujejo na Slovenskem, se med seboj zelo razlikujejo, tako po ciljih, ki jim sledijo, kot tudi glede na starost, razmerje med fanti in dekleti in podobno. Kljub razlikam pa je osnovni cilj otroških folklornih skupin vsem enak: poustvarjati otroško izročilo in v otrokom prirejeni obliki približevati izročilo odraslih. Skladno s tem ciljem strokovni spremljevalci spodbujajo razvoj otroških folklornih skupin ter tiste, ki priporočilom najbolj ustrezajo, izbirajo za regijska in državna srečanja. Programi so na območni ravni na kratko ovrednoteni opisno in številčno, pri čemer število 6 predstavlja neustrezno, 7 ustrezno, 8 dobro, 9 prav dobro, 10 odlično. S številoma 6 in 10 so programi ovrednoteni zgolj izjemoma.

Kaj spodbujamo pri delovanju otroških folklornih skupin? Spodbujamo poustvarjanje otroškega izročila v odrskih postavitvah, kakor tudi poustvarjanje izročila odraslih, ki pa mora biti ustrezno prilagojeno otrokovim psihofizičnim zmožnostim in načelom poustvarjanja izročila v otroških folklornih skupinah. Nekaj načel, s katerimi so seznanjeni strokovni spremljevalci srečanj, ki imajo tudi podrobna navodila glede vrednotenja programov, je navedenih v nadaljevanju. Če v program niso vključene vse spodaj navedene prvine, to nikakor ne vpliva na slabši celotni vtis, saj skupine spodbujamo, da ne pripravljajo prezahtevnih programov, temveč da kakovostno izvajajo sebi prilagojene vsebine.

1. Plesni program

- Pri sestavi plesnega programa spodbujamo ustrežno prilagajanje plesov odraslih (če so vključeni) in primernost izbora glede na celoto odrske postavitve.
- Pri izvedbi plesnega programa spodbujamo enotnost izvedbe, nespreminjanje plesov, obvladovanje prostora in doživljanje plesa.

2. Pevski program

- Pri sestavi programa spodbujamo izbiro ljudskih pesmi, ki vsebinsko podkrepijo celotno odrsko postavitev in imajo ustrezen intonančni obseg glede na sestav skupine.
- Pri izvedbi spodbujamo intonančno točnost, odločno petje ter upoštevanje najosnovnejših značilnosti ljudskega petja. Pri vrtčevskih skupinah in skupinah z manjšimi otroki spodbujamo intonančno čisto enoglasno petje, pri starejših otroških skupinah intonančno čisto dvo- in večglasno petje. Manj primerno je, razen kjer je to upravičeno z izročilom (npr. petje ob plesu ...), petje ob glasbeni spremljavi.

3. Inštrumentalnoglasbeni program

- Pri sestavi programa spodbujamo ustrežno umestitev godcev v program in izbor ustreznih viž.
- Spodbujamo dobro izvedbo, ki podkrepi ples in celoten program.

4. Odrska igra

- Pri sestavi programa spodbujamo vključevanje primerne besedila (predvsem izštevanka, posmehulje, besedne igre ...), ki naj bo ustrežno zlito s celoto in naj ga ne bo več, kot je za razumevanje celote ali za prikaz izbrane igre potrebno.
- Pri izvedbi spodbujamo glasnost in razumljivost povedanega ter prepričljivost odrskega igranja vseh nastopajočih, ne le teh, ki imajo "glavne" vloge.

5. Kostumska podoba

- Spodbujamo časovno, družbeno, krajevno in funkcijsko usklajenost folklornih kostumov s programom, ki ga folklorna skupina v njih izvaja. Folklorni kostumi naj bodo izdelani iz ustreznih materialov (iz tkanin, barv ..., ki se čim bolj približujejo virom), ustrežno krojeni, otroci pa naj na odru kažejo primeren odnos do odrske preobleke. Posebna pozornost naj bo posvečena urejanju obutve in pričesk.

6. Rekviziti

- Sestavljalci programov naj premislijo o upravičenosti uporabe in potrebnosti vključevanja rekvizitov za celotno prepričljivost programa. Odsvetujemo vključevanje rekvizitov, ki so na odru bolj kot drugemu namenjeni sceni. Če so rekviziti vključeni, naj se po obliki skladajo z ostalimi prvinami v odrski postavitvi.

Pri delovanju otroških folklornih skupin obstajata še dve načeli:

- spodbujamo delovanje vrtčevskih skupin;
- še posebno spodbujamo delovanje mladinskih skupin.

1. del: Beltinci, 25. 7. 2010

2. del: Maribor, 9. 10. 2010

Odrasle folklorne skupine iz vaških okolij spodbujamo, da pripravljajo programe, ki se navezujejo na izročilo lokalnega (ali njim najbližjega) okolja, skupine v večjih krajih in mestih pa, da se ob poustvarjanju tega lotevajo tudi poustvarjanja izročila drugih območij. Z namenom, da bi udeležbo na državnih srečanjih omogočili kar največ skupinam, ki pripravljajo zanimive programe, smo se v letu 2009 odločili, da strokovni spremljevalec regijskih srečanj na 1. del državnega srečanja, ki poteka v Beltincih, ne sme izbrati skupin, ki so se na državnem srečanju (v 1. ali 2. delu) predstavile v prejšnjem letu. Izbor za 2. del je prepuščen njegovi presoji, čeprav je prav tako zaželeno, da skupine ne nastopajo večkrat zapored. Enako načelo bomo uveljavljali tudi v letu 2010.

Kaj spodbujamo pri delovanju odraslih folklornih skupin? Še vedno se zavzemamo za večino načel, ki so bila zapisana v Folklorniku leta 2005 (str. 80–81), in sicer da ne podpiramo odvečnega oblikovnega spreminjanja ljudskih plesov, da podpiramo ustvarjanje različnih odrskih postavitev, da ne spodbujamo prenašanja odrskih postavitev iz ene skupine v drugo, da spodbujamo ustvarjalnost (znotraj doumevanj ustreznega interpretiranja izročila) in da spodbujamo pripravo programov, katerih prvine so med seboj usklajene. Še vedno spodbujamo pripravo novih programov – čeprav ne "za vsako ceno" –, zato skupinam, ki so na srečanjih v preteklih letih dobile navodila za odpravo nedoslednosti, svetujemo, da jih odpravijo in se z dopolnjenim programom ponovno predstavijo.

Skladno s spodaj navedenimi točkami strokovni spremljevalci podajajo po srečanjih mnenja o ustreznosti na njih prikazanih programov ter skupine izbirajo za regijska in državna srečanja. Programi so na območni ravni na kratko ovrednoteni opisno in številčno, pri čemer število 6 predstavlja neustrezno, 7 ustrežno, 8 dobro, 9 prav dobro, 10 odlično. S številom 6 in 10 so programi ovrednoteni zgolj izjemoma. Pri odraslih folklornih skupinah spodbujamo vključevanje pesmi, odlomkov šeg in drugih prvin v odrske postavitve, vendar naj osrednje mesto zavzema ples.

1. Plesni program

- Pri sestavi programa se spodbuja izbor plesov, ki so časovno skladni in pripadajo istemu območju. Izbor naj bo pester, a ne preobsežen, plesi pa naj bodo na oder postavljeni tako, da so primerno izpostavljene njihove zanimive prvine in ustrežno dopolnjujejo celoto.
- Plesalci naj dobro obvladajo prostor, izvedba naj bo enotna (razen če cilj namenoma ni nasproten) in naj ustreza stilnim posebnostim, če jih je mogoče določiti. Plesalci naj na odru kažejo, da ples resnično doživljajo.

2. Pevski program

- Pesmi naj bodo glede na celotno odrsko postavitev ustrezno izbrane, umeščene v celoto, in če je le mogoče,

večglasno zapete. Zapete naj bodo intonančno čisto in odločno. Izvedbe pevskega programa ob inštrumentalni spremljavi, razen ko je to potrebno, odsvetujemo.

3. Inštrumentalnoglasbeni program

- Spodbujamo usklajenost inštrumentalnoglasbenega programa s celotno odrsko postavitvijo. Spodbujamo sestave, ki odstopajo od povprečja, a imajo ustrezno podlago v izročilu. Če je mogoče, naj se upoštevajo pokrajinske, časovne in priložnostne posebnosti.
- Igranje naj bo suvereno, inštrumentalisti naj dajejo ustrezno podlago plesu in naj se približujejo značilnostim in posebnostim posameznih okolij. Dve harmoniki (ali celo več) naj ne igrata sočasno; godec naj na bas igra z lokom.

4. Odrska igra

- Besedilo (ali igre) naj bo v program primerno vključeno in naj ga ne bo več, kot je nujno potrebno zaradi razumljivosti celotne odrske postavitve. Izvedba naj bo prepričljiva, govor pa glasen in – kolikor je v narečni govoricici mogoče – jasen. Če je mogoče, se je govoru bolje izogniti.

5. Kostumska podoba

- Kostumska podoba naj bo skladna s programom, ki ga skupina izvaja.
- Material in izdelava ter posledično videz naj se čim manj odmikajo od virov.
- Deloma toleriramo časovno neuskklajenost s siceršnjim programom, če gre za interpretiranje načinov oblačenja v zgodnejših zgodovinskih obdobjih.
- Zavračamo uniformnost, spodbujamo dosledno urejenost priček in obuval ter dosledno oblačenje.

6. Rekviziti

- Ti naj bodo časovno, funkcijsko in oblikovno skladni in usklajeni s celotnim programom. Odsvetujemo vključevanje rekvizitov, ki so na odru namenjeni zgolj sceni. Če ni posebnega in zelo opravičljivega razloga, naj ne bodo vključeni v program.

Pri delovanju odraslih folklornih skupin obstajajo še tri načela:

- še posebno spodbujamo delovanje skupin, katerih večina članov je stara od 15 do 25 let;
- deloma toleriramo neskladnost programov upokojenških in veteranskih skupin s starostno strukturo;
- deloma toleriramo časovne neskladnosti, če gre za interpretiranje kulturnih prvin 17., 18. in 19. stoletja.

IZOBRAŽEVANJA

V tokratnem Folklorniku navajamo zgolj naslove, kraje in datume načrtovanih izobraževanj, natančna vsebina pa bo podana ob samih razpisih.

FOLKLORNI TABOR ZA ODRASLE
Maribor, 16.–18. oktober 2009

KINETOGRAFIJA
Rogaška Slatina, 7.–8. november 2009

PETJE LJUDSKIH PESMI
Laško, 21. november 2009

GODČEVSTVO NA SLOVENSKEM
Laško, 21. november 2009

VČERAJ, DANES, JUTRI
Ljubljana, 12. december

MALA ŠOLA OPREKLJANJA
Ljubljana, januar–april 2010

NADALJEVALNI SEMINAR ZA VODJE FOLKLORNIH SKUPIN: ŠTAJERSKA, 1. DEL
Maribor, 29.–31. januar 2010

PETJE LJUDSKIH PESMI
Ljubljana, februar–april 2010

RAZVOJ PLESNOSTI: PLESNOST OTROK IN ODRASLIH
Ljubljana, 13. februar 2010

OBLAČILNA DEDIŠČINA: OBLAČENJE NA PRELOMU IZ 19. V 20. STOLETJE
Kranj, 5.–7. marec 2010

RINGARAJA 2010: VPLIV STAROSTI OTROK NA PROGRAM OTROŠKIH FOLKLORNIH SKUPIN
Rogaška Slatina, 29. maj 2010

GODČEVSKA DELAVNICA: OPREKELJ V DRUŽBI Z DRUGIMI GLASBILI
Beltinci, 23.–25. julij 2010

PEVSKA DELAVNICA: PETJE PO STAREM V SODOBNOSTI
Beltinci, 23.–25. julij 2010

OTROŠKI FOLKLORNI TABOR
Debeli Rtič, 23.–26. september 2010

FOLKLORNI TABOR ZA ODRASLE
Maribor, 8.–10. november 2010

Pripravil: dr. BOJAN KNIFIC